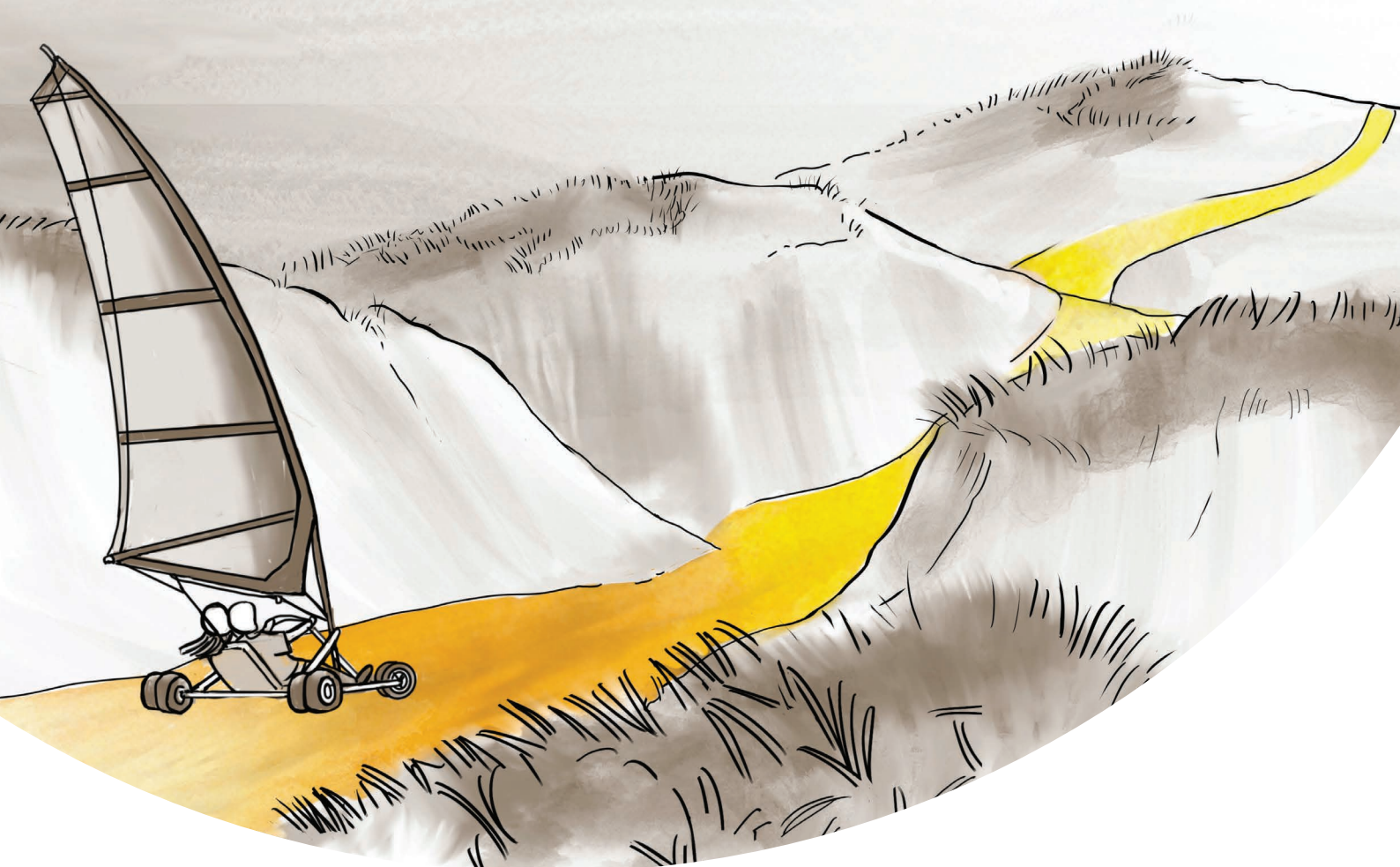

Liefhebben en dienen

De valkuilen

Liefhebben en dienen: de valkuilen

Wat fijn dat jij dit verdiepingsprogramma leidt over 'liefhebben en dienen', waar het gaat over de valkuilen. We adviseren je - als je dat nog niet gedaan hebt - eerst te kijken hoe de leermodules en lesprogramma's precies zijn opgebouwd. Je kunt hiervoor een video bekijken of de beschrijving lezen. Je vindt deze informatie op de website lerenpionieren.nl. Er is daar ook ander materiaal te vinden. De handleiding die je nu voor je hebt, loodst je door het programma. De teksten bij de werkvormen zijn geschreven alsof jij in gesprek bent met je team, want jullie doorlopen samen dit programma.

Kies op basis van de informatie in deze handleiding per onderdeel de werkvorm die het beste bij jullie past; in totaal selecteer je dus vier werkvormen. Maak deze keuze van tevoren en niet pas tijdens de bijeenkomst. Download daarna de powerpoint. Haal de werkvormen die jullie niet gebruiken uit de presentatie, pas eventueel dingen aan als je dat wilt of voeg toe wat je zelf wilt aanvullen. Bij sommige werkvormen moet vooraf, naast de powerpoint, nog meer materiaal worden verzameld. Dit is aangegeven in deze handleiding. Dan kunnen jullie aan de slag.

We wensen jullie veel plezier en inspiratie toe!

Team ondersteuning proefplekken

Bij de cover: Een beeld voor de proefplek is de windbuggy die een weg aflegt; de pioniersreis. Liefhebben en dienen is een van de aandachtsgebieden tijdens die reis.

Liefhebben en dienen - de valkuilen

Overzicht van het basisprogramma

Programmaonderdeel	Tijdpad	Titel	
	Oriëntatie 1	0-20 minuten	Ervaringen met grenzen
	Oriëntatie 2	0-20 minuten	Spiegelen met stellingen
	Kompas 1	20-40 minuten	Barmhartige Samaritaan
	Kompas 2	20-40 minuten	Wat zou Jezus doen?
	Reisgids 1	40-70 minuten	Red flags
	Reisgids 2	40-70 minuten	Dramadriehoek
	Route 1	70-90 minuten	Aan de slag met red flags
	Route 2	70-90 minuten	Van dramadriehoek naar winnaarsdriehoek

Tips

- Houd de tijd in de gaten: zo kort mogelijk, maar voel ook aan wat nodig is.
- Wees steeds gericht op jullie eigen praktijk - hoe is wat je in dit programma leert en doet relevant voor jullie situatie?
- Maak actiepunten en vervolgspraken steeds zo concreet mogelijk.

Oriëntatie

Oriëntatie 1 - Ervaringen met grenzen

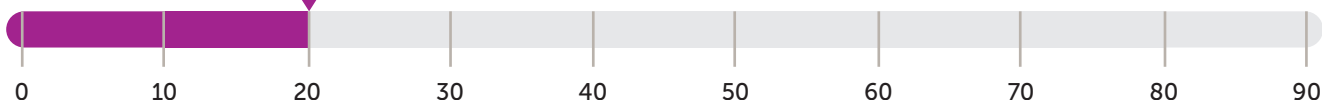
Doel van de werkvorm

We delen ervaringen uit ons dagelijks leven rond het thema 'over grenzen gaan'. Het kan zijn dat we zelf over onze eigen grenzen zijn gegaan, dat we bij anderen over hun grenzen zijn gegaan of dat we anderen over onze grenzen hebben laten gaan.

Tijdpad

Minuten

Benodigheden

geen

Beschrijving van de werkvorm

Inleiding 0-2 minuten

Om je baas een plezier te doen, verricht je zwaarder werk dan je eigenlijk aankunt. Of je werkt te veel uren, waardoor je (te) weinig toekomt aan jezelf en je gezin. We krijgen in ons dagelijks leven allemaal te maken met 'grenzen'. We hebben het dan vooral over de psychologische grens, de grens die te maken heeft met wat je zelf wilt en wat je aankunt. Een ander respecteert jouw grens niet, jij laat het een beetje gebeuren en voordat je het weet is de ander over jouw grens gegaan ... Of ben jij in al je enthousiasme of dadendrang degene die over de grens van de ander heen gaat? We delen bij de start van dit programma een voorbeeld uit ons eigen leven.

Individuele opdracht 2-5 minuten

We nemen even de tijd om in stilte allemaal een situatie uit ons dagelijks leven te kiezen, waarin een van de volgende drie dingen gebeurde:

1. Je ging behoorlijk over je eigen grenzen heen.
2. Je ging over de grenzen van een ander heen.
3. Iemand anders ging over jouw grenzen heen.

Bespreking 5-20 minuten

We vertellen elkaar de situatie waar we aan moeten denken en hoe we dat ervaren hebben. Vervolgens bespreken we wat we in elkaars verhalen herkennen, en we delen geleerde praktijklessen over hoe we zulke situaties voortaan kunnen voorkomen.

Het kan voor sommigen van ons moeilijk zijn hierover te vertellen. Deel wat je wilt en waar je je vertrouwd mee voelt op dit moment, in deze situatie. Als je liever overgeslagen wilt worden, mag dat ook. Laten we het vooral zien als een oefening in luisteren naar wat de ander zegt. Pas op het eind delen we de herkenning, en wat we ervan kunnen leren.

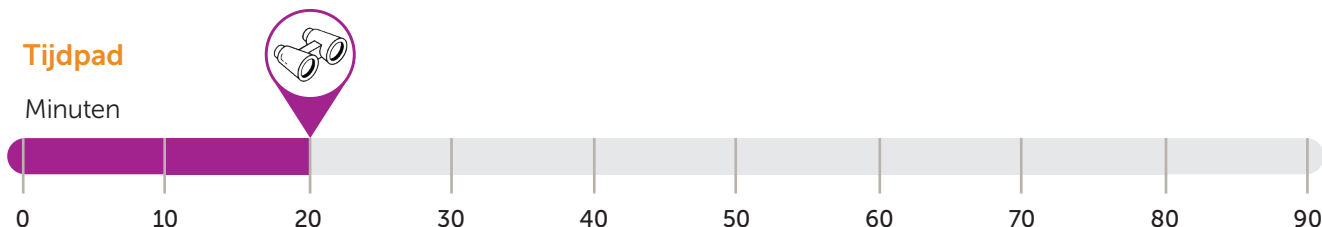
Oriëntatie 2 - Spiegelen met stellingen

Doel van de werkvorm

We spiegelen onszelf aan de hand van een aantal stellingen over valkuilen bij het liefhebben en dienen. We verbinden dit met ons werk bij de proefplek en met onze voornemens naar aanleiding van het basisprogramma van deze module.

Tijdpad

Minuten

Benodigheden

- eventueel een projectie van de vijf stellingen met valkuilen (in de powerpointpresentatie bij dit programma)

Beschrijving van de werkvorm

Stellingenspel 0-5 minuten

In de presentatie komen een voor een vijf stellingen met valkuilen voorbij (of ze worden zonder presentatie voorgelezen door de gespreksleider).

- We gaan staan als we onszelf in de stelling herkennen.
- We blijven zitten als deze niet bij ons past.
 1. Ik denk te snel in oplossingen.
 2. Ik zie liefhebben en dienen als middel om iets te bereiken.
 3. Ik kan moeilijk nee zeggen.
 4. Ik voel verantwoordelijkheid om de ander te helpen/te redden.
 5. Ik herken mijzelf in de gedachte 'Als ik het niet doe, dan ...'

Bespreking 5-20 minuten

Aan de hand van een aantal vragen praten we even door over het stellingenspel:

1. Bij welke stelling ging jij met de meeste overtuiging staan? Kun je er een voorbeeld bij geven? We doen een rondje en delen ervaringen rond deze stelling.
2. Was er een stelling die er bij ons als team uitsprong, doordat de meeste teamleden gingen staan? We delen ook rond deze stelling wat praktijkervaringen.
3. Hoe zijn we de afgelopen tijd als team met liefhebben en dienen bezig geweest, naar aanleiding van het basisprogramma? Hebben we daarbij een van de genoemde valkuilen ervaren? Of misschien een andere valkuil?

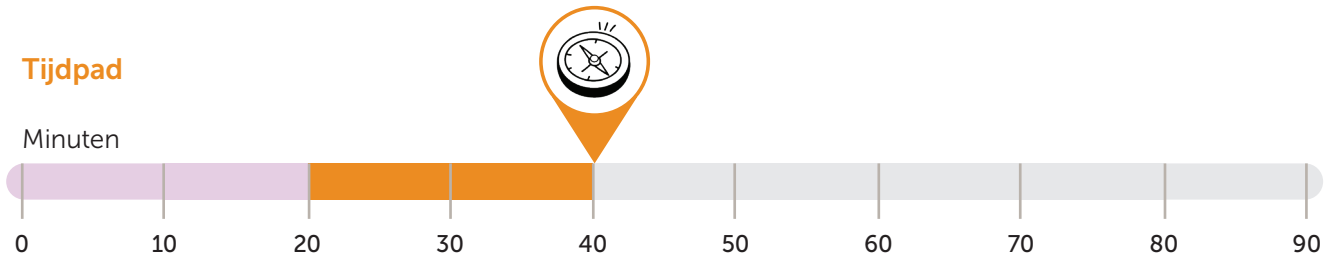
Kompas

Kompas 1 - Barmhartige Samaritaan

Doel van de werkvorm

We reflecteren aan de hand van het bijbelverhaal op valkuilen bij liefhebben en dienen.

Tijdpad

Benodigheden

- een bijbel of een andere manier om de tekst te delen
- pennen en papier

Beschrijving van de werkvorm

Personages in een bijbellezing **0-7 minuten**

We lezen het verhaal van de barmhartige Samaritaan uit Lucas 10:29-37. In dit verhaal zijn verschillende personages te vinden: *de man die wordt overvallen, een priester, een Leviet, een Samaritaan, rovers, de herbergier, Jezus en een wetgeleerde*. We verdelen deze personages over leden van ons team, voordat we het verhaal lezen. Vervolgens lezen we samen het verhaal door de rollen te verdelen. Ieder leeft zich bij het voorlezen van de eigen rol zo goed mogelijk in het betreffende personage in. (Gebruik bij een kleinere groep in ieder geval de man die wordt overvallen, de Samaritaan en de priester of de Leviet.)

Bespreking **7-20 minuten**

1. We delen iets over het mogelijke gevoel en/of de motivatie van ons eigen personage.
2. We checken elk personage dat langskwam op valkuilen bij liefhebben en dienen.
3. Volgens Jezus is de barmhartige Samaritaan de naaste van het slachtoffer. Hoe geeft hij op een gezonde manier vorm aan liefhebben en dienen, en hoe vermijdt hij bepaalde valkuilen?
4. Wat ontdekken we in dit bijbelgedeelte over het vermijden van valkuilen in relatie tot onze eigen missionaire praktijk?

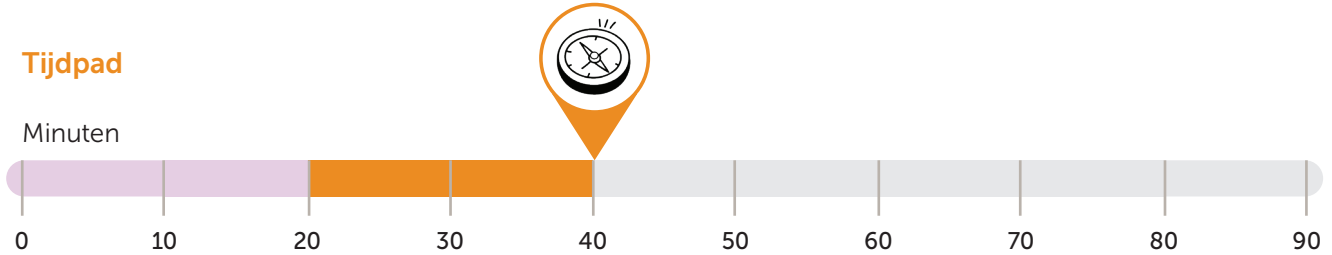

Kompas 2 - Wat zou Jezus doen?

Doel van de werkvorm

We mediteren over het leven van Jezus rond het vermijden van valkuilen bij liefhebben en dienen, en maken de verbinding met ons eigen liefhebben en dienen.

Tijdpad

Benodigheden

- eventueel bijbels (of smartphones met een BijbelApp)

Beschrijving van de werkvorm

Inleiding **0-2 minuten**

Bij 'oriëntatie' hebben we gekeken naar grenzen of valkuilen bij liefhebben en dienen in ons eigen leven. We kijken nu naar Jezus' leven. Wat zien we dan in relatie tot grenzen en valkuilen bij liefhebben en dienen? En wat kunnen we daarvan leren?

In Marcus 10:45 zegt Jezus tegen zijn leerlingen dat Hij niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Op andere plaatsen in de Bijbel kunnen we lezen dat Jezus daar soms grenzen in aangeeft of valkuilen vermijdt.

Meditatieve opdracht en bespreking **3-20 minuten**

1. We denken in stilte 2 minuten voor onszelf mediterend na over het leven van Jezus, en hoe Hij met mensen omging. Kennen we een verhaal uit Jezus' leven als het gaat om grenzen aangeven of valkuilen vermijden bij liefhebben en dienen?
2. We delen om de beurt aan welk verhaal of welke gebeurtenis we moeten denken.
3. We kiezen samen een van de genoemde verhalen of voorvallen en lezen dat samen na in de Bijbel. (We kunnen op kernwoorden googelen als we niet precies weten waar het staat.)
4. Wat leren we in dit verhaal van Jezus over grenzen stellen en valkuilen vermijden?

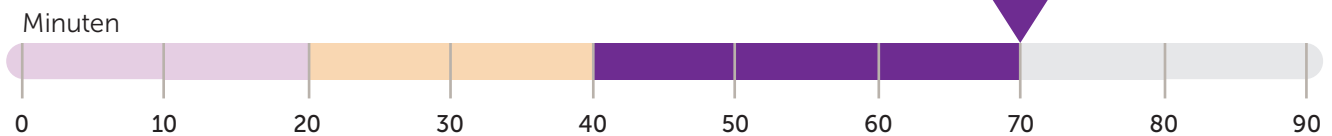
Reisgids

Reisgids 1 - Red flags

Doel van de werkvorm

We ontdekken welke valkuilen bij liefhebben en dienen van toepassing zijn op ons team en we leren hoe we daar op een gezonde manier mee kunnen omgaan.

Tijdpad

Benodigheden

- een apparaat om samen de reisgidsvideo te kunnen kijken
- 10 vellen papier met daarop telkens een van de hieronder genoemde valkuilen
- en leeg vel papier met pen of stift
- voor elk teamlid kleine rode en groene stickertjes (stiften kan ook)
- voor elk teamlid een werkblad met tips bij de valkuilen (te vinden in het document 'Overige bijlagen' bij dit programma op de website)
- een groot vel papier met stift om conclusies en inzichten te verzamelen
- eventueel de tekst van de video (ook te vinden in 'Overige bijlagen')

Beschrijving van de werkvorm

Video 0-7 minuten

We bekijken samen een video over valkuilen bij het liefhebben en dienen. Hierin komt ook het stellen van gezonde grenzen aan bod. De tekst van de video staat in het document 'Overige bijlagen' en kunnen we erbij houden tijdens de bespreking.

Inleiding 7-9 minuten

In de video wordt de term 'red flag' als waarschuwingssignaal geïntroduceerd. In deze werkvorm gaan we met stickertjes valkuilen rood markeren die herkenbaar zijn voor ons als team. Valkuilen die geen rol spelen in ons team markeren we groen. Verspreid door de ruimte liggen of hangen de volgende veel voorkomende valkuilen:

- *We durven geen nee te zeggen.*
- *We nemen te veel hooi op onze vork.*
- *We denken te weten wat iemand anders nodig heeft.*
- *We handelen te veel vanuit onze eigen behoeften.*
- *We hebben met onze dienstbaarheid een verborgen agenda.*
- *We denken te snel in oplossingen.*
- *We raken teleurgesteld door verkeerde of te hoge verwachtingen.*
- *We vergeten 'wederkerigheid' en bedenken niet wat de ander ons kan geven.*
- *We hebben geen oog voor wat God al aan het doen is in het leven van anderen.*

Daarnaast is er een leeg vel papier waar we zelf nog meer valkuilen op kunnen schrijven.

Opdracht 9-15 minuten

1. We lopen de valkuilen langs en vullen die eventueel nog aan op het lege vel.
2. Iedereen plakt één sticker bij een valkuil: een rode of een groene.
 - a. rood wil zeggen: dit is zeer herkenbaar voor ons team
 - b. groen wil zeggen: dit speelt niet of nauwelijks een rol in ons team

Bespreking 15-30 minuten

1. Welke valkuilen hebben we overwegend groen gemarkeerd? Wat zegt dat over ons?
2. Is er een valkuil waar we nogal verschillend over denken? Welke is dat? En welke praktijkvoorbeelden kunnen we noemen bij rood (waar we in deze valkuil liepen) en bij groen (waar het ons lukte om deze valkuil te vermijden)?
3. Welke valkuil(en) hebben voornamelijk een 'red flag' gekregen? Welke voorbeelden kunnen we noemen van situaties waarin we in deze valkuil(en) liepen?
4. We pakken het werkblad met tips bij de valkuilen erbij en bespreken mede aan de hand daarvan hoe we onze rood gemarkeerde valkuilen kunnen vermijden.

De belangrijkste conclusies en inzichten schrijven we op en namen we mee naar 'Route', het volgende programmaonderdeel.

Door deze werkvorm zijn jullie je hopelijk bewust geworden van enkele valkuilen die voor jullie team een 'red flag' zijn. Ook hebben jullie besproken hoe je deze valkuilen kunt vermijden. Maar er is hier natuurlijk veel meer over te zeggen. Het geheel van theologie, spiritualiteit, psychologie en sociologie in jezelf en in het team kan ervoor zorgen dat iets voor jullie wel of geen valkuil is. In dit programma is te weinig ruimte om hier dieper op in te gaan. Maar er kan reden zijn om dat later nog eens te doen. Misschien met iemand die jullie team daarin kan begeleiden. Maak hierover ook afspraken bij het volgende programmaonderdeel 'Route'.

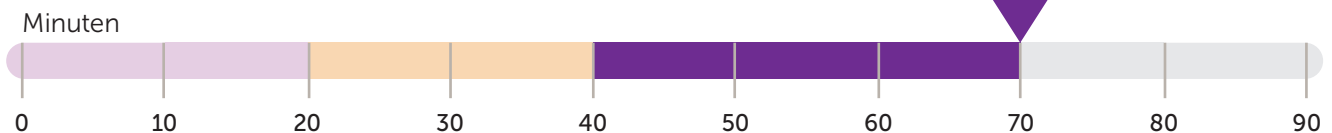
Reisgids 2 - Dramadriehoek

Doel van de werkvorm

We maken kennis met de dramadriehoek, passen die toe op de manier van werken in ons team en leren hoe we hier zo veel mogelijk buiten kunnen blijven.

Tijdpad

Benodigheden

- een apparaat om samen de reisgidsvideo te kunnen kijken
- voor elk teamlid een werkblad met een toegelichte dramadriehoek
- drie vellen papier met daarop de woorden 'redder', 'slachtoffer' en 'aanklager'
- eventueel de tekst van de video (te vinden in het document 'Overige bijlagen' bij dit programma op de website)

Beschrijving van de werkvorm

Video 0-7 minuten

We bekijken samen een video over valkuilen bij het liefhebben en dienen. Hierin komt ook het stellen van gezonde grenzen aan bod. De tekst van de video staat in het document 'Overige bijlagen' en kunnen we erbij houden tijdens de bespreking.

Inleiding 7-8 minuten

In deze werkvorm gaan we aan de slag met de dramadriehoek die in de video werd geïntroduceerd. Wat herkennen we van de dramadriehoek in ons eigen team en hoe kunnen we daaruit komen of buiten blijven? Elk teamlid krijgt een werkblad met de dramadriehoek en een korte uitleg van de woorden 'redder', 'slachtoffer' en 'aanklager'. In de ruimte zijn deze woorden ook in een driehoek neergelegd of opgehangen.

Opdracht 8-30 minuten

Stap 1

- a. Het gaat eerst over ieder van ons persoonlijk. We lopen naar de hoek met het woord waar wij onszelf het meest in herkennen, de positie die wij van nature snel innemen.
- b. In de hoek waar we staan of in gevormde tweetallen praten we hier even over door:
 - Wat maakt dat jij deze hoek kiest en kun je er een voorbeeld bij geven?
 - Waarom denk je dat jij snel geneigd bent om in deze hoek terecht te komen? Wat zegt dit misschien over bijvoorbeeld jouw persoonlijkheid, (geloofs)overtuiging, achtergrond?
 - Lukte het in jouw voorbeeld om uit de driehoek te stappen? Wat was de oplossing?

Stap 2

- a. Het gaat nu over ons als team ten opzichte van de mensen met wie we pionieren.
We lopen naar de hoek waarvan we vinden dat we daar als team vaak terecht komen.
- b. Bij elke hoek waarin mensen staan praten we als compleet team even door:
 - Wat maakt dat jij deze hoek kiest en kun je er een voorbeeld bij geven?
 - Waarom denk je dat wij snel geneigd zijn om in deze hoek terecht te komen? Wat zegt dit misschien over ons team qua onder meer persoonlijkheden, (geloofs)overtuigingen, achtergrond?
 - Hebben we voorbeelden van situaties waarin het ons lukte om uit de driehoek te stappen?

Stap 3

Op het werkblad staan wat praktische tips om uit de dramadriehoek te komen of eruit te blijven. Ook wordt geschetst hoe we van de dramadriehoek een winnaarsdriehoek kunnen maken door de drie rollen anders in te vullen. Dit bespreken we kort met elkaar in relatie tot wat we bij de voorgaande stappen hebben gezegd. We kiezen twee tips van het werkblad die ons als team het meest kunnen helpen. Of we bedenken zelf goede tips voor ons team.

De belangrijkste conclusies en inzichten schrijven we op en nemen we mee naar 'Route', het volgende programmaonderdeel.

Door deze werkvorm zijn jullie je hopelijk bewust geworden van hoe de dramadriehoek een rol kan spelen in jullie missionaire werk. Ook hebben jullie besproken hoe deze dramadriehoek te vermijden en er een winnaarsdriehoek van te maken. Maar er is hier natuurlijk veel meer over te zeggen. Het geheel van theologie, spiritualiteit, psychologie en sociologie in jezelf en in het team kan ervoor zorgen dat je wel of niet geneigd bent om snel in de rol van redder, slachtoffer of aanklager te schieten. In dit programma is te weinig ruimte om hier dieper op in te gaan. Maar er kan reden zijn om dat later nog eens te doen. Misschien met iemand die jullie team daarin kan begeleiden. Maak hierover ook afspraken bij het volgende programmaonderdeel 'Route'.

Route

Route 1 - Aan de slag met red flags

Doel van de werkvorm

We bespreken de opbrengst van Reisgids 1 en maken afspraken om een vervolg te geven aan onze conclusies.

Tijdpad

Minuten

Benodigheden

- aantekeningen die gemaakt zijn tijdens Reisgids 1
- een extra vel om vervolgafspraken op vast te leggen of de tool voor het bepalen van een vervolgroute (te vinden in het document 'Overige bijlagen' op de website)

Beschrijving van de werkvorm

Inleiding **0-1 minuten**

Bij Reisgids 1 hebben we met elkaar gesproken over valkuilen die voor ons 'red flags' zijn. Nu bepalen we onze vervolgroute. Wat gaan we de komende tijd concreet doen met één of enkele van onze conclusies?

Bespreking **1-10 minuten**

Als we kijken naar onze conclusies, wat vraagt dan om aandacht en prioriteit (we kiezen één of twee dingen) en welke concrete afspraken voor vervolgstappen maken we daarover?

Borging **10-20 minuten**

We maken onze vervolgafspraken zo concreet mogelijk en schrijven deze op. De tool voor het bepalen van een vervolgroute kan ons hierbij helpen.

Route 2 - Van dramadriehoek naar winnaarsdriehoek

Doel van de werkvorm

We bespreken de opbrengst van Reisgids 2 en maken afspraken om een vervolg te geven aan onze conclusies.

Tijdpad

Minuten

Benodigdheden

- aantekeningen die gemaakt zijn tijdens Reisgids 2
- een extra vel om vervolgsafspraken op vast te leggen of de tool voor het bepalen van een vervolgroute (te vinden in het document 'Overige bijlagen' op de website)

Beschrijving van de werkvorm

Inleiding 0-1 minuten

Bij Reisgids 2 hebben we met elkaar gesproken over hoe we uit de dramadriehoek kunnen komen of blijven en hoe we er een winnaarsdriehoek van kunnen maken. Nu bepalen we onze vervolgroute. Wat gaan we de komende tijd concreet doen met één of enkele van onze conclusies?

Bespreking 1-10 minuten

Als we kijken naar onze conclusies, wat vraagt dan om aandacht en prioriteit (we kiezen één of twee dingen) en welke concrete afspraken voor vervolgstappen maken we daarover?

Borging 10-20 minuten

We maken onze vervolgsafspraken zo concreet mogelijk en schrijven deze op. De tool voor het bepalen van een vervolgroute kan ons hierbij helpen.

Ter afsluiting

We hebben dit verdiepingsprogramma over 'liefhebben en dienen' afgerond. Door de verschillende werkvormen zijn er aandachtspunten duidelijk geworden voor onze eigen proefplek. Nu is het tijd om aan de slag te gaan met de vervolgfafspraken die we gemaakt hebben. Bij ons liefhebben en dienen proberen we valkuilen te vermijden.

Naast het basisprogramma en dit verdiepingsprogramma is er ook een verdiepend artikel geschreven over liefhebben en dienen. En wellicht volgt er later nog meer materiaal.

Het totale overzicht van leermodules, lesprogramma's en andere vormen van ondersteuning voor proefplekken is te vinden op de website lerenpionieren.nl.

**Protestantse
Kerk**

**Protestantse Kerk in Nederland
in samenwerking met partners**

Postbus 8504, 3503 RM Utrecht

(030) 880 18 80

info@protestantsekerk.nl

protestantsekerk.nl

lerenpionieren.nl/samenwerkingspartners

© juli 2024

